

Zaujímavé ornitologické pozorovania v severnej časti CHKO Biele Karpaty a na strednom Považí (Z Slovensko)

Interesting ornithological observations in northern part of the Protected Landscape Area Biele Karpaty Mts. and central part of Považie region (W Slovakia)

Marián FILÍPEK

018 57 Mikušovce 270, Slovensko; filipek@soprs.sk

Na území bilaterálnej chránenej krajinskej oblasti (CHKO) Biele Karpaty a Bílé Karpaty bolo do r. 1992 zistených celkom 167 druhov vtákov, z toho 107 hniezdičov (VÍTAZ & KOSTKAN 1992). Mimo hraníc CHKO na slovenskej strane, prebiehali len neperiodické prieskumy avifauny (cf. DANKO et al. 2002). V príspevku uvádzam niekoľko zaujímavých pozorovaní o vzácnejších druhoch v tejto oblasti:

Grus grus

V podvečerných hodinách 3. 10. 2001 som pozoroval pri osade Dolné Dúžavy (kvadrát DFS 6975) v severnej časti Bielych Karpát šesť jedincov žeriava popolavého (*Grus grus*) pri prelete. Leteli smerom ku obci Vršatské Podhradie ponad bradlové pásmo.

Nycticorax nycticorax

Dňa 4. 8. 2004 o 21:00 som pozoroval prelet dvoch jedincov ponad obec Mikušovce (6975). Leteli severovýchodne smerom na obec Červený Kameň a ozývali sa charakteristickým hlasom.

Haliaeetus albicilla

Dňa 8. 12. 2002 ponad Vršatské Bradlá (6975) preletoval smerom na Ilavskú kotlinu adult orliaka morského. Dňa 10. 2. 2005 som pozoroval v Nemšovej na Váhu pri čistiarni odpadových vôd (7074) opäť jedného dospelého jedinca. Podobne, 10. 12. 2005 pri Mikušovciach

– Skalice (6975) letel jeden orliak morský smerom ku Váhu.

Circaetus gallicus

Krúženie jedného adultného jedinca som pozoroval dňa 16. 5. 2003 pri vrchole kopca Chotuč nad obcou Mikušovce (6975). Pozorovanie je veľmi zaujímavé nakoľko sa jednalo o hniezdne obdobie. Viac krát však pozorovaný nebol.

Emberiza hortulana

Dňa 30. 4. 2002 pri obci Pruské – Podvažie (6975) som zaznamenal o 17:00 za slnečného počasia (15–20 °C) spievajúceho dospelého samca. Intenzívne sa ozýval z koruny starej jablone pri hlavnej ceste v agrocnóze, ktorá vedie z Pruského do Ilavy. Po priblížení odletel a sadol si na drôt elektrického vedenia (22 kV) v blízkosti jablone, odkiaľ pokračoval v speve. Asi o 18:00 ešte samec intenzívne spieval opäť na jabloni. V ďalších dňoch už nebol pozorovaný. Z najväčšou pravdepodobnosťou sa jednalo o migrujúceho jedinca. Jablň sa nachádza dva metre od okraja frekventovanej cesty. V blízkosti pri jabloni je niekoľko súkromných a družstevných poličok na pestovanie zemiakov, zeleniny, krmnej repy a obilia. Počas jarného ťahu (prvá polovica mája) tento druh v oblasti stredného Považia zaznamenal už Kaňuščák (1975). Napriek klesajúcemu populačnému trendu v Európe (Tucker & Heath 1994), na moravskej strane v CHKO Bílé Karpaty sa druh

pravidelne vyskytuje a na konci 20. stor. tam bolo ešte preukázané aj hniezdenie (Šťastný et al. 1996).

Prunella collaris

V Prírodnej rezervácii (PR) Vršatské Bradlá (6975) som 22. 10. 2002 v doobedňajších hodinách, na vrchole skalného masívu pozoroval 10–12 jedincov vrchárky červenkastej pri vyhľadávaní potravy. O dva mesiace neskôr 4. 1. 2003 som pozoroval jedného jedinca ako zbiera potravu na parkovisku pri spomínanej rezervácii. Domnievam sa, že rozsiahle bradlové pásmo môže slúžiť ako navigačný bod pri migrácii a skalnatým terénom čiastočne pripomína vysokohorské prostredie, čo umožňuje jeho zimovanie na tejto lokalite.

Hniezdenie Ficedula hypoleuca v PR Vršatské Bradlá

Tento druh je v rámci Slovenska pravidelný, ale veľmi zriedkavý hniezdič (Kropil 2002). Je početný počas jarnej migrácie, keď bol zistený vo viac ako polovici kvadrátov DFS. Vhodné prostredie pre zahniezdenie v našich podmienkach predstavujú predovšetkým zmiešané horské lesy zo zastúpením buka, javora, jedle. Hniezdenie je udávané napríklad z Poľany a z Hornonitrianskej kotliny (Jakubec in Šrank & Slobodník 1988). Prilieta zvyčajne začiatkom mája, keď jednotlivé vtáky možno pozorovať v alejách okolo ciest, v pobrežnej vegetácii, alebo na okrajoch lesných porastov. V severnej časti Bielych Karpát je pravidelným migrantom v jarnom období. Jeho hniezdenie v tejto oblasti bolo vysoko pravdepodobné vzhľadom na prítomnosť vhodného biotopu. Sledovaná plocha sa nachádza v severovýchodnej časti PR Vršatské Bradlá (6975). Vyše storočný porast je tvorený prevažne bukom, s prímiesou javora horského a veľkým podielom odumretého dreva (700–800 m n. m.). Sledovaný porast sa nachádza na suťovisku s porastom mesačnice (*Lunaria rediviva*). V rokoch 2000–2003 som tam niekoľkokrát pozoroval v hniezdnom období 1–2 spievajúcich samcov muchárika

čiernohlavého. Hniezdenie nebolo doložené, nakoľko som tomuto druhu nevenoval zvýšenú pozornosť. Pokusne sme preto na jeseň v r. 2003 vyvesili niekoľko búdok pre spevavce v sledovanej časti. Pri kontrole búdok 1. 6. 2004 som pri jednej zaznamenal podľa spevu a vonkajších znakov prítomnosť samčeka a samičky muchárika čiernohlavého ako nosia do búdky potravu. Pri kontrole búdky som zistil šesť mláďat vo veku 7–8 dní. Búdka s výškou 30 a dnom 20 × 20 cm s priemerom vletového otvoru 3,5 cm bola umiestnená na 100–120 r. buku vo výške 3 m. Zachovalá veková a druhová skladba drevín s vysokým podielom odumretého dreva podmieňuje výskyt ďalších významných hniezdičov. Je tu hojne zastúpený muchárik bieločrký (*Ficedula albicollis*), sporadicky muchárik malý (*Ficedula parva*), nehojne ale pravidelne žltochvost lesný (*Phoenicurus phoenicurus*) a d'ateľ bieločrptý (*Dendrocopos leucotos*).

Literatúra

- DANKO Š., DAROLOVÁ A., KRIŠTÍN A. (eds.) 2002: Rozšírenie vtákov na Slovensku. — VEDA, Bratislava.
- KAŇUŠČÁK P. 1975: Avifauna širšieho okolia Piešťan. — Biologické práce 21 (4): 7–130.
- KROPIL R. 2002: Muchárik čiernohlavý *Ficedula hypoleuca*. — Pp.: 532–535. In: DANKO Š., DAROLOVÁ A., KRIŠTÍN A. (eds.): Rozšírenie vtákov na Slovensku. VEDA, Bratislava.
- ŠRANK V. & SLOBODNÍK V. 1988: Príspevok ku skladbe vtáctva v širšom okolí Prievidze. — Horná Nitra 13: 119–159.
- ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. 1996: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 1985–1989. — Nakladatelství a vydavatelství H&H, Jinočany.
- TUCKER G. M. & HEATH M. F. 1994: Birds in Europe: their conservation status. BirdLife Conservation Series No. 3 — BirdLife International, Cambridge.
- VÍŤAZ V. & KOSTKAN V. 1992. Vtáky. — Pp.: 207–215. In: KUČA P., MÁJSKY J., KOPEČEK F. & JONGEPIEROVÁ I. (eds): Biele/Bílé Karpaty. Vydavateľstvo Ekológia, Bratislava.

Došlo: 10. 3. 2006

Prijaté: 12. 8. 2006